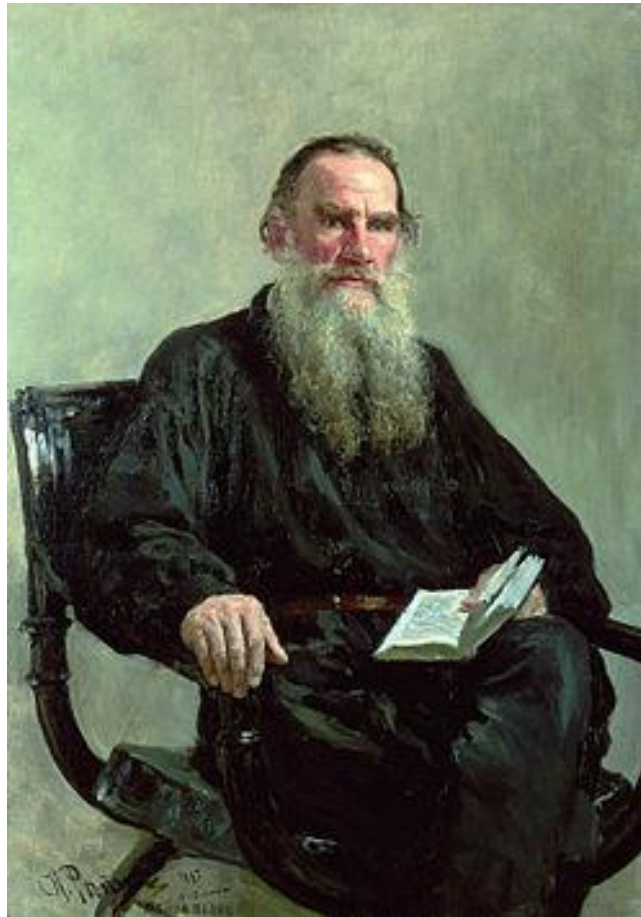

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Lev Nikolajevič Tolstoj

„Čím blíže jsou lidé pravdě, tím jsou snášenlivější vůči cizím omylům. A opačně.“

Lev Nikolajevič Tolstoj, rusky: Лев Николаевич Толстой, (9. září 1828 – 20. listopad 1910) byl ruský spisovatel a filozof, reformátor, vizionář, představitel realismu.

Zopakujte základní rysy realismu. Objasněte pojem typizace.

- Lev Nikolajevič Tolstoj se narodil 9. září roku 1828 v Tulské gubernii ve vesnici **Jasnaja Pojlana** jako čtvrtý potomek Nikolaje Iljiče Tolstého. Když byly Tolstému pouhé dva roky, zemřela mu matka.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Obrázek : Jasnaja Poljana

- V roce 1837 se rodina přestěhovala do **Moskvy**, aby se starší syn mohl připravit na přijímací zkoušky na univerzitu. Po smrti otce pak spisovatel žil se svými sourozenci v Jasně Poljaně u otcovy tety, kde zůstali až do roku 1840, kdy teta zemřela a děti se přesunuly k otcově sestře do Kazaně.
- V roce 1844 začal studovat na **Kazaňské univerzitě práva a filosofii**. Učitelé o něm říkali: *“Jak je neschopný tak je neochotný se učit.”* Po odchodu z univerzity si vytyčil vlastní plán sebevzdělávání a věnoval se pozorování své osobnosti, o čemž vypovídají jeho **deníky**.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- Dlouho hldal činnost, která by ho uspokojovala. Poté, co zaplatil těžké dluhy z hazardu, Tolstoj doprovázel v r. 1851 svého staršího bratra na **Kavkaz** a vstoupil do ruské armády. V tomto čase začal Tolstoj psát črty. Stal se spisovatelem a napsal téměř **100 svazků děl!**
- V roce 1857-1860 cestoval po Evropě, kde se mimo jiné potkal i s později prvním československým prezidentem Tomášem G. Masarykem. Po svém návratu z druhé cesty si uvědomil **zoufalý stav Ruska**. Domníval se, že se vše vyřeší, když se dá **mužikům vzdělání**. **Otevřel školu pro své mužiky a jejich děti, v níž sám se svou rodinou vyučoval**. Vydával **reformní pedagogický časopis**, v němž popisoval své metody vzdělávání. z

Založil školu, kde se učilo dle zásad tzv. volné výchovy. Neexistoval rozvrh hodin, děti se učily volně v rozhovorech s učiteli, výuka probíhala na vycházkách.

- **Východisko ze společenské krize našel v utopické variantě křesťanství s hnuté do principu neprotivení se zlu násilím a celkové nenásilí**. Tato myšlenka se prolíná celým jeho dílem a výrazně ovlivnila některé pacifisty a odpírače vojenské služby, žijící na přelomu 19. a 20. století.

Z dalších názorů lze zdůraznit především tyto:

Domníval se, že žena se má starat o rodinu a rodit děti, ne přemýšlet.

Odmítal měšťanské konvence své doby

- Car ho pokládal za revolucionáře (kterým v žádném případě nebyl) a byl vyloučen z církve jako kacíř. Po neshodách s rodinou ji opouští a bez rozloučení odjíždí vlakem pryč, do Bulharska. Na této pouti zemřel.
- Význam L. N. Tolstého je, z hlediska nejen ruské literatury, obrovský, protože se jako jeden z prvních autorů pokusil ruskou literaturu přiblížit západní civilizaci, což se mu svým způsobem podařilo.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

DÍLO:

Tolstoj vstoupil do literatury **autobiografickou trilogií:**

Dětství, Chlapectví, Jinošství (1846) – pojednávající o utváření lidské osobnosti.

Vojna a mír (1861) – epopěj, v níž popisuje historické pozadí zrání generace tzv. děkabristů. Dějiny (1805 – 1815) pojímá jako souhrn bezpočtu malých, soukromých osudů.

*Referát: Kdo to byli **děkabristé**?*

Anna Kareninová (1873-1878) – poprvé přistupuje ke kritice společnosti. Dvoudílný psychologický román zachycující dva rozdílné milostné a rodinné osudy - na jedné straně zhoubný vliv vášnivé lásky provdané Anny Kareninové k mladému důstojníkovi Vronskému, který nevyhnutelně končí Anninou sebevraždou, a jako protiklad milostné štěstí manželů Levinových.

Vzkříšení (1899)

Kreutzerova sonáta (1867) – povídka, kde autor podává kriticky obraz panské rodiny jako místa konfliktu dvou lidí, kteří spolu žijí jen na základě konvence.

Doplňte vynechané údaje:

Lev.....Tolstoj většinu života prožil na své usedlosti v.....
 ..... Do literatury vstoupil souborem povídek z krymské války, tzv.
 ..... Napsal téměř sto svazků děl. Význačná je jeho epopěj
 z napoleonských válek..... K jeho
 společensko kritickým románům patří ..... a
 .....věnoval se také pedagogice. Byl věřící a zastával
 názor, že člověk se zlu.....násilím.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Anna Kareninová

(1873-1878)

Anna Karenina (v češtině vydáno také jako Anna Kareninová) – hlavní hrdinkou je mladá, krásná a inteligentní žena. Její muž má dobré postavení a ona nemá důvod si stěžovat. Karenina se však seznamuje s mladým důstojníkem Vronským. Následně odchází od muže za Vronským, její muž jí odmítá vydat syna. Annu ztrátou syna trpí, navíc ji postupně odsoudí celá společnost a Vronský ji přestává milovat. Anna vše řeší skokem pod vlak.

1. ukázka:

Alexej Alexandrovič se ocitl tváří v tvář životu, možnosti, že jeho žena miluje jiného, as právě to mu připadalo nesmyslné a nepochopitelné, poněvadž to byl život sám. Alexej Alexandrovič strávil celý svůj život v práci ve sférách úředních, kde mohl vidět jen chabý odraz života. A pokaždé, když narážel na živo skutečný, vyhýbal se mu. Nyní měl pocit, jaký by asi měl člověk, který klidně přešel most přes propast a najednou uviděl, že most je zbořen a že je tam propast. Tou propastí byl sám život, mostem onen život umělý, který Alexej Alexandrovič prožil. Poprvé před ním vystala otázka, že by si jeho žena mohla někoho zamilovat, a zhroutil se.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Ani se neodstrojil. Chodil svým stejnoměrným krokem sem a tam po vrzavých parketách jídelny. (...) přes její pokoj docházel až ke dveřím ložnice a zase se vracel.(...)

Začal o ní přemýšlet, o tom, nač myslí a co cítí. Poprvé si živě představilo její osobní život, její myšlenky a tužby, a pomyšlení, že může a musí mít svůj samostatný život, mu připadalo tak strašné, že je hleděl zapudit. To byla ona propast, do které se bál pohlédnout. Vžít se do myšlení a cítění jiné bytosti byla duševní činnost Alexeji Alexandroviči cizí. Považoval takovou duševní činnost za škodlivé, nebezpečné bláznovství.

(přeložila Tatjana Hašková, upraveno)

Úkoly pro práci s textem v hodině:

1. *Co bylo v životě pro Alexeje Alexandroviče prioritou?*
2. *Co jej vyvedlo z míry, jak se projevila jeho nervozita?*
3. *K čemu přirovnává vypravěč jeho situaci a duševní stav?*
4. *Alexej Alexandrovič i Anna jsou ve vzájemném vztahu **frustrování**. Objašněte s pomocí slovníku tento pojem. Pokuste se shrnout na základě zkušeností, jak se chovají lidé, když jsou frustrováni.*
5. *Proč je dobré se do druhého člověka vcítit a přemýšlet, jak mu je?*
6. ***Vžijte se empaticky do:** zamilovaného odmítnutého partnerem*

dítěte, které zkouší, co si smí dovolit

žárlivce

člověka, který nemůže najít práci,..

Sepište jejich pravděpodobné myšlenky a pocity, případně zdramatizujte. Výsledek prezentujte. Nakolik jste se shodli?

2. ukázka:

2. díl, 31. kapitola

Kde to přestat? Už ví. Ano, že si nemůžeme vyvzpomenout situaci, za které by život nebyl mukou, že jsme všichni stvořeni k tomu, abychom se trápili, a všichni to víme a všichni si vymýšlíme způsoby, jak bychom se oklamali. A když člověk vidí pravdu, co mu zbývá?

"Proto byl člověku dán rozum, aby se zbavil toho, co ho trápí," pravila dáma francouzsky, zřejmě spokojena se svou frází.

Ta slova byla Anně odpovědí na její myšlenku.

Zbavit se svého trápení, opakovala si. A když se podívala na červenolícího muže a hubenou ženu, poznala, že neduživá paní se považuje za nepochopenou, že ji muž klame a utvrzuje ji v tomto názoru. Anna takřka viděla jejich příběh a všechna zákoutí jejich duše, na něž namířila světlo. Ale nic zajímavého v tom nebylo, a proto pokračovala ve svých myšlenkách.

Ano, je to velké trápení a člověku byl dán rozum, aby se ho mohl zbavit. Proč nezhasit svíci, když už člověk nemá, nač by se díval, když si oškliví vše, co vidí? Proč ten průvodčí vyběhl na stupátko, proč tak křičí ti mladí páni tam v tom voze? Proč mluví, proč se smějí? Všecko je nepravda, všecko je lež, klam a zlo!

Když vlak vjel do stanice, vystoupila Anna s hloučkem ostatních cestujících, a vyhýbajíc se jim jako malomocným, zůstala stát na nástupišti a usilovně vzpomínala, proč sem přijela a co chtěla udělat. Vše, co se jí dřív stálo možné, v té chvíli stěží chápala, zvláště v hlučícím davu všech těch nestydatých lidí, kteří ji nenechávali na pokoji. Buď se k ní hnali nosiči, nabízející své služby, nebo tu chodili mladí muži, dupající po prknech nástupiště, hlasitě se bavili a prohlíželi si ji, anebo zas se jí nevyhnuli lidé, kteří šli proti ní. Vzpomněla si, že chtěla jet dál, nebude zde mít odpověď. Proto zastavila jednoho z nosičů a tázala se, zda tu není kočí s dopisem pro hraběte Vronského.

"Hrabě Vronskij? Před chvílí tu byl jejich kočár. Jeli naproti kněžně Sorokinové a slečně dceři. A jak vypadá ten kočí?"

Zatímco Anna mluvila s nosičem, červený, veselý kočí Michajla v parádním

evropský
sociální
fond v ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

modrém kabátě s řetízem, zřejmě pyšný, jak dobře všecko vyřídil, přistoupil k ní a podal jí psaní. Otevřela je a srdce se jí sevřelo, ještě než dočetla.

"Je mi velice líto, že mě dopis nezastihl. Vrátím se v deset hodin," nedbalým písmem psal Vronskij.

Tak! To se dalo čekat! Anna se zlostně ušklíbala.

"Dobře, tedy jed' domů," tiše pravila k Michajlovi. Mluvila tiše, poněvadž jí srdce tak prudce tlouklo, že nemohla dýchat. Ne, nedám se od tebe týrat, pomyslela si, ale hrozba neplatila jemu ani jí samé, nýbrž někomu neznámému, kdo jí působil muka. Vykročila po nástupišti ven ze stanice.

Dvě služky, které se procházely po nástupišti, se za ní ohlédly a uvažovaly nahlas o jejím oblečení: "Pravé," poznamenaly o krajkách, jež měla Anna na sobě. Mladí muži ji nenechávali na pokoji. Zase ji minuli, dívali se jí do obličeje a se smíchem něco nemožně pokřikovali. Přednosta stanice šel kolem ní a otázal se, zda pojedou dále. Malý prodavač kvasu z ní oka nespustil. Bože, kam půjde? Šla po nástupišti dál a dále. Na konci nástupiště zůstala stát. Dámy a děti, které byly naproti obrýlenému pánovi a hlasitě se smály a hovořily, umlkly a prohlížely si ji, když došla k nim. Zrychlila krok a ustoupila k okraji nástupiště. Blížil se nákladní vlak. Nástupiště se otřásl a Anně se zdálo, že zase jede.

A v tom si vzpomněla na člověka, kterého přešel vlak v den, kdy se poprvé setkala s Vronským, a najednou pochopila, co má dělat. Hbitým, svižným krokem sestoupila po schůdkách vedoucích od čerpadla ke kolejím a stoupla si těsně k vlaku, který jel kolem ní. Dívala se na spodek vozů, na šrouby, řetězy a vysoká litinová kola prvního vozu, zvolna se valícího, a snažila se odhadnout střed mezi předními a zadními koly i okamžik, kdy bude ten střed proti ní.

Tam! Hleděla do stínu vozu, na písek smíšený s mourem, kterým byly zaváty pražce. Tam právě uprostřed, a potrestá ho a zbaví se všech i sebe.

Chtěla se vrhnout pod první vůz, jehož střed se octl proti ní. Ale začala si sundávat z ruky červenou kabelku a to ji zdrželo, až už bylo pozdě, střed vozu ji minul. Musela čekat na další vůz. Zmocnil se jí pocit, jaký mívala, když se při koupání chystala vejít do vody, a udělala si křížek. Navyklý pohyb při znamení kříže vyvolal v její duši celý řetěz dětských i dívčích vzpomínek, temnota, která jí všecko zahalovala, náhle spadla a na okamžik před ní vyvstal život se všemi hřejivými minulými radostmi. Ale nespouštěla zrak z kol dalšího vozu, který se

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

blížil. A přesně ve chvíli, kdy byl střed mezi koly proti ní, odhodila červenou kabelku, s hlavou vtaženou mezi ramena padla pod vůz na ruce a lehce, jako by chtěla hned zase vstát, poklekla. A v témž okamžiku se zhrozila, co dělá. Kde je? Co dělá? Proč? Chtěla se zvednout a uskočit zpět. Ale cosi obrovského a neúprosného ji udeřilo do hlavy a vleklo ji za záda. "Panebože, odpusť mi všechno!" hlesla, když si uvědomila, že zápas je marný. Stařeček něco huhňal a pracoval s železem. A svíce, při níž četla knihu plnou nepokoje, klamu, bolesti a zla, ta svíce vzplanula jasnějším světlem než kdy jindy, ozářila jí vše, co předtím bylo obestřeno tmou, zaprskala, začala skomírat a zhasla navždy.

Úkoly pro práci s textem v hodině:

1. *Doložte, že román je psychologickou sondou do ženské duše, analýzou citového a duševního stavu člověka.*
2. *Co vedlo Annu k sebevraždě?*
3. *Uveďte další díla s tématem nevěrné ženy.*
4. *Posuďte text z hlediska jazykového. Všimněte si vnitřního monologu a jeho funkce.*

Podívejte se na filmové zpracování Anny Kareniny a porovnejte je. Která adaptace je podle vás nejzdařilejší?

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

USA, 1997, 108 min

Režie:

[Bernard Rose](#)

Předloha:

[Lev Nikolajevič Tolstoj](#) (kniha)

Kamera:

[Daryn Okada](#)

Hrají:

[Sophie Marceau](#), [Sean Bean](#), [Alfred Molina](#), [Mia Kirshner](#), [James Fox](#), [Fiona Shaw](#),

---

Velká Británie / Francie, 2012, 130 min

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Režie:

[Joe Wright](#)

Předloha:

[Lev Nikolajevič Tolstoj](#) (kniha)

Scénář:

[Tom Stoppard](#)

Kamera:

[Seamus McGarvey](#)

Hudba:

[Dario Marianelli](#)

Hrají:

[Keira Knightley](#), [Jude Law](#), [Aaron Taylor-Johnson](#), [Kelly Macdonald](#), [Matthew MacFadyen](#),

---

Sovětský svaz, 1967, 145 min

Režie:

[Alexandr Zarchy](#)

Předloha:

[Lev Nikolajevič Tolstoj](#) (kniha)

Hrají:

[Tatjana Samojlova](#), [Vasilij Lanovoj](#), [Nikolaj Gricenko](#), [Jurij Jakovlev](#), [Anastasija Vertinskaja](#), [Ija Savvina](#), [Maja Pliseckaja](#), [Anatolij Kubackij](#), [Arkadij Cinman](#), [Boris Goldajev](#), [Alexandr Kajdanovskij](#)